

TAMPEREEN KAUPUNGIN
LEPAKKOSELVITYS 2007:

KAUPPI, MEDI-PARK 3

KARTOITUSRAPORTTI 30.8.2007

Otsikko: Tampereen kaupungin lepakkoselvitys 2007: Kauppi,
Medi-Park 3. Kartoitusraportti 30.8.2007
Tekijät: Teemu Virtanen & Petteri Vihervaara/ Biologitoimisto
Vihervaara

Tampereella ja Kuopiossa, 30.8.2007
www.biologitoimisto.fi

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Alueet ja menetelmät	3
3. Tulokset.....	4
4. Yhteenveto ja johtopäätökset	4
Lähteet	5
Liite I: Lepakkohavainnot	6
Liite II: Luokittelumäärittelyt	7

1. Johdanto

Linnainmaan asemakaava-alueen lepakkoselvityksen tavoitteena oli selvittää, mitä lepakkolajeja alueella esiintyy, ja sijaitseeko alueella tärkeitä lepakoiden lisääntymis-, ruokailu- tai levähdysalueita. Tässä kartoitusraportissa on esitetty käytettyjen menetelmien lisäksi tutkimuksen tulokset ja suositukset lepakoiden huomioon ottamiseksi kaavaa suunniteltaessa.

Suomessa on tavattu 11 lepakkolajia. Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), isoviiksisiiippa (*M. brandtii*), viiksisiiippa (*M. mystacinus*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*) ovat yleisimpiä lajejamme, ja niiden tiedetään lisääntyvän vuosittain maassamme. Ripsisiipasta (*M. nattereri*) on tehty viime vuosina havaintoja eteläisimmästä Suomesta. Se on luokiteltu viimeisimmässä uhanalaistoimikunnan mietinnössä erittäin uhanalaiseksi (Rassi ym. 2001). Samassa mietinnössä molemmat viiksisiiippalajit, isolepakko (*Nyctalus noctula*) ja pikkulepakko (*Pipistrellus nathusii*) luokiteltiin puutteellisesti tunnetuiksi. Maamme ensimmäinen varmistettu havainto pikkulepakon lisääntymisyhdyskunnasta tehtiin Uudeltamaalta heinäkuussa 2006. Isolepakko, pikkulepakko, kimolepakko (*Vespertilio murinus*) sekä vaivaislepakko (*Pipistrellus pipistrellus*) ovat satunnaisesti maassamme tavattuja lajeja, joiden tiedetään muuttavan pitkiäkin matkoja lisääntymis- ja talvehtimisalueiden välillä (Schober & Grimmberger 1997). Muuttavista lajeista, runsaimmin pikkulepakosta, on viime aikoina tehty lähes vuosittain havaintoja eteläisimmästä Suomesta. Tuorein tulokas maamme lepakkofaunassa on lampisiippa (*Myotis dasycneme*), josta on tehty toistaiseksi vain yksi havainto.

Kaikki maassamme tavattavat yksitoista lepakkolajia ovat luonnonsuojelulain 38 §:n (Luonnonsuojelulaki 1096/1996) mukaan rauhoitettuja. Lepakot ovat myös Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV (a) mainittuja lajeja, joiden luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Vuonna 1991 tehtiin Euroopan lepakoiden suojelua koskeva EUROBATS-sopimus, johon Suomi liittyi vuonna 1999 (Valtionsopimus 943/1999). Sopimuksessa sitoudutaan edistämään lepakoiden tutkimusta ja suojelua, sekä tarkentamaan tietoja varsinkin puutteellisesti tunnetuista lajeista.

Lepakoiden suojelun kannalta on tärkeää ottaa huomioon elintapojen vaihtelu eri vuodenaikoina. Kartoituksissa tulee pyrkiä selvittämään tärkeiden ruokailualueiden sijainti eri vuodenaikoina, lepopaikkojen ja etenkin lisääntymisyhdyskuntien sijainti, syysparveilualueiden sijainti sekä mahdolliset useiden yksilöiden käyttämät talvehtimispaikat. Käytännössä tavoitteiden saavuttaminen voi olla vaikeaa käytettävissä oleviin resursseihin nähden.

2. Alueet ja menetelmät

Asemakaava-alueen Kauppi, Medi-Park 3, on luontotyypeiltään monipuolinen. Alueelta löytyy iäkstä kuusikkoa, suurirunkoista sekametsää, kostea lehtipuuvältaista lehtoa, nuorehkoa koivu ja mäntymetsää, avokalliota ja hakkuuaukeaa sekä pensaikkoista puronvartta. Alueelle on tyypillistä pienimuotoisuus. Laajemmat Kaupin metsät alkavat kartoitusalueen eteläpuolella kulkevasta Teiskontiestä jatkuen Pohjoisessa Näsijärveen. Kaupin alueelta on vuonna 2002 tehdyn kartoituksen aikana löytynyt lepakkoalueita lähinnä Näsijärven rannalta (Siivonen 2002).

Kuva 1. Medi-Park 3 kaava-alueen metsätyyppejä.

Kuva 2. Ilmakuvassa näkyvä hakkuuaukea oli kartoituskesänä jo lepakoille sopimatonta tiheää nuorta metsää. Toisaalta kuvasta puuttuu tuorempi hakkuu alueen itäosan keskeltä. © Kaupunkimittaus Tampere 2007.

Kartoitus suoritettiin kolmena yönä (22.5. 19.6. ja 30.7.) linjakartoituksen muunnelmana. Alue kierrettiin läpi vakioreittiä ripeästi kävellen, jonka jälkeen palattiin kuuntelemaan mielenkiintoisimpiin kohteisiin ja linjan ulkopuolelle. Tämän lisäksi alueelle tehtiin ylimääräinen käynti 3.7. Tuolloin tehdyt lepakkohavainnot ovat mukana liitteen 1 kartassa, johon on merkitty kunkin käyntikerran havainnot ja linjakartoitusreitti. Havaitut lepakat kirjattiin karttaan ja äänet nauhoitettiin tarkempaa lajitunnistusta varten tietokoneelle. Lepakoiden havainnoinnissa käytettiin apuna Pettersson Elektronikin D240X-ultraäänidetektoria ja äänitykset analysoitiin BatSound-ohjelmistolla. Havaintokertojen säätiedot on esitetty taulukossa 1. Koska viiksi- ja isoviiksisiiippojen erottaminen äänten perusteella on vaikeaa, on niitä käsitelty selvityksessä yhdessä (viiksisiiipat).

Taulukko 1: Säätiedot. Pilvisyys on arvioitu asteikolla 1 (selkeä) – 8 (pilvessä), lämpötila °C ja tuulivoimakkuus m/s.

Pvm	Pilvisyys 1-8	Lämpötila °C	Tuuli suunta/voimakkuus
22.5.	7	10	0
19.6.	0	7,5	pohjoinen/0
3.7.	0	16	0
30.7.	7	14	1

Alueiden määrittelyssä lepakoiden kannalta tärkeisiin ja vähemmän tärkeisiin on käytetty kolmiportaista luokittelua I-III (mukaihen Siivosta 2005 luokissa I ja II): I) arvokkaat alueet, II) hyvät alueet ja III) muu lepakkoalue. Alueiden tarkempi määrittely on kuvattu liitteessä II.

3. Tulokset

Kartoituksessa tavattiin pohjanlepakoita ja viiksisiiippoja. Viiksisiiippoja havaittiin 21 kertaa ja pohjanlepakkoja 14 kertaa. Pohjanlepakkoja saalisteli 1-2 yksilöä koko kesän golfkentältä tulevan ojan yllä. Myös viiksisiiipat viihtyivät ojan läheisyydessä.

4. Yhteenveto ja johtopäätökset

Medi-Park 3 asemakaava-alue sijoittuu Kaupin laajahkojen metsäalueiden eteläreunaan. Länsireunan iäkäs kuusikko oli yllättävän hiljainen, mikä saattaa johtua siitä että kyse oli laajemman kuusikon reuna-alueesta ja lepakat saalistelivat enimmäkseen syvemmillä metsässä. Ison osan alueesta kattava nuoren metsikön osa lähellä länsipäätä osoittautui aivan tyhjäksi lepakoista. Tuon ikäinen metsä on usein aivan liian tiheä lepakoiden käyttöön. Itäpuolen hakkuuaukealla tavattiin pohjanlepakoita vain loppukesällä. Muun ajan sekin oli hiljainen. Eniten havaintoja tehtiin hakkuun ja golfkentältä laskevan ojan välisestä sekametsästä. Tämä alue on rajattu

liitteen I karttaan. Myös hakuun pohjoispuolisessa metsikössä lenteli yksittäisiä siippoja, mutta lepakotihentymiä ei havaittu. Lepakoiden lisääntymisyhdyskunnista ei tehty suoria eikä epäsuoria havaintoja. Lähimmät rakennukset sijaitsevat idässä golf-kentän laidalla ja etelässä Teiskontien toisella puolella.

Medi-Park 3 asemakaava-alueelta ei kesän 2007 lepakkokartoituksen yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella ole rajattavissa yhtään lepakoiden kannalta erityistä suojelua vaativaa aluetta. Löydetyt lepakkoalueet ovat yksilö- ja lajimäärältään vähäisiä, eivätkä ne muodosta lepakoille korvaamattomia kulkureittejä. Vaikka alueen itäpäässä sijaitsevassa kuusikossa lepakkohavainnot olivat vähäiset, olisi reuna-alue hyvä säästää, jotta jäljellä oleva metsä säilyttäisi ominaispiirteensä ja tarjoaisi Teiskontien eteläpuolella mahdollisesti oleville yhdyskunnille kulkuväylän Kaupin metsiin.

Lähteet

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luontodirektiivi 1992: Neuvoston direktiivi 92/43/ETY; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

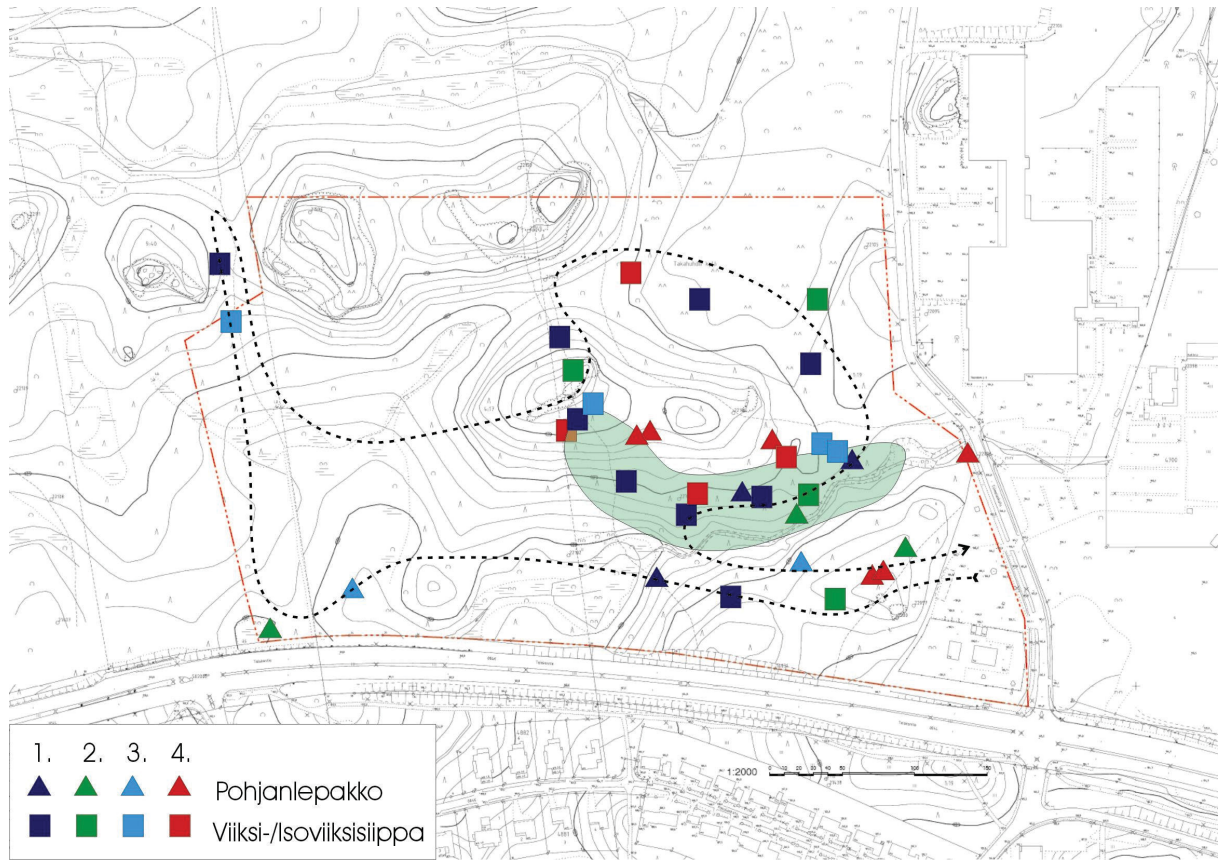
Schober, W. & Grimberger, E. 1997: The bats of Europe and North America. T.F.H. Publications, USA. 240 s.

Valtionsopimus 943/1999: Suomen säädöskokoelman sopimussarja 104/1999. Asetus Euroopan lepakoiden suojelusta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta.

Siivonen, Y. 2005: Tampereen Särkijärven sillan lähiympäristön merkittävimmät lepakkoalueet kesällä 2005. Kartoitusraportti.

Siivonen, Y. 2002: Tampereen kantakaupungin lepakkokartoitus.

Liite I: Lepakkohavainnot

Liite II: Luokittelumäärittelyt

Luokittelussa tukeudutaan seuraaviin määritelmiin, mutta alueiden tärkeys ja käyttö on harkittava aina tapauskohtaisesti. Luokan I alueita muokattaessa on aina luonnonsuojelurikkomuksen vaara.

Luokka I: Arvokas lepakkoalue. Alue on lepakoille erittäin tärkeä. Alueella sijaitsee lisääntymisyhdyskunta, sillä ruokailee merkittävä määrä ympäristön lepakoista tai se muodostaa erityisen tärkeän kulkureitin esimerkiksi lisääntymisyhdyskunnan ja ruokailualueiden välillä. Tämän alueen muuttamisessa tulee olla erittäin varovainen tai sitä ei pitäisi tehdä lainkaan.

Luokka II: Tärkeä lepakkoalue. Alue on lepakoiden säännöllisessä käytössä. Laji- ja/tai yksilömäärät ovat merkittäviä paikalliseen keskiarvoon nähden. Maankäytössä tämän alueen muuttamista tulee välttää, mutta joillakin muutoksilla aluetta voitaisiin jopa parantaa. Tilanne määritellään tapauskohtaisesti.

Luokka III: Muu lepakkoalue. Alueella tavataan lepakoita ympäristöään enemmän, mutta laji ja yksilömäärät eivät ole olleet kartoitushetkellä suuria. Alue ei ole erityistä suojelua vaativa nyt, mutta maankäyttöä suunniteltaessa tällaisen alueen säästäminen saattaa parantaa lepakoiden selviytymismahdollisuuksia jatkossa, kun ympäristö muuttuu.